

بیماری‌های «اتوایمیون» یا خودایمی

مقدمه

بیماری‌های خودایمی یکی از پیچیده‌ترین بیماری‌ها از نظر تشخیص و درمان هستند. این بیماری‌ها زمانی ایجاد می‌شوند که سیستم ایمنی بدن به سلول‌های سالم بدن حمله می‌کند. سیستم ایمنی شبکه‌ای از بافت‌ها، اعضا و سلول‌ها است. نقش این سیستم دفاع از بدن در برابر تهاجم عوامل و محافظت از آن در برابر عفونت‌ها و بیماری‌ها است. بیماری خودایمی نتیجه بروز خطا در سیستم ایمنی است. سیستم ایمنی بدن به شکل تصادفی سلول‌های سالم بدن را با مهاجمان بیگانه اشتباه می‌گیرد و به آن‌ها حمله می‌کند. بسیاری از بیماری‌های خودایمی علایم مشابهی دارند به همین دلیل ممکن است تشخیص این بیماری‌ها به سادگی میسر نباشد.

خدیجه سادات حسینی

کارشناس مسؤول آموزش بهورزی
دانشگاه علوم پزشکی قزوین

اهداف آموزشی

بامطالعه این مقاله از خوانندگان محترم انتظار می‌رود:

- بیماری‌های خودایمی را شرح دهند.
- انواع بیماری‌های خودایمی شایع را نام ببرند.
- عوامل خطر بیماری‌های خودایمی را بیان کنند.
- تشخیص و درمان بیماری خودایمی را توضیح دهند.

آرتریت روماتوئید

بیماری‌های خودایمنی شایع

بر اساس اعلام انستیتو ملی بهداشت^۱، حدود ۲۴ میلیون نفر به یک بیماری خودایمنی مبتلا هستند. این انستیتو تنها ۲۴ بیماری را در این آمار لحاظ کرده است، بنابراین آمار ارایه شده می‌تواند کمتر از میزان واقعی باشد. در زیر برخی از شایع‌ترین بیماری‌های خودایمنی تشریح شده است.

بیماری سلپاک

این بیماری به عنوان عدم تحمل گلوتن نیز شناخته می‌شود. بیماری سلپاک نوعی بیماری خودایمنی است که در آن جدار روده کوچک پس از خوردن غذاهای حاوی پروتئین گلوتن ملتهب می‌شود. گلوتن در گندم، جو و چاودار و در برخی از دیگر غذاها وجود دارد. علائم در این بیماری شامل التهاب و درد در ناحیه شکم، سوزش قفسه سینه، خستگی، کاهش وزن، استفراغ و اسهال است.

آرتریت روماتوئید

آرتریت روماتوئید یکی از شایع‌ترین اختلالات درازمدت خودایمنی است. در این بیماری سیستم ایمنی به بافت‌ها حمله می‌کند و اغلب به مفاصل دست و پا آسیب می‌زند. علائم شامل ورم و خشکی مفاصل، مشخصاً در ناحیه دست و پا است.

پسوریازیس

پسوریازیس یک اختلال خودایمنی است که گمان می‌رود به تحریک استرس، انواع عفونت یا عوامل زیست‌محیطی ایجاد می‌شود. پسوریازیس سبب لایه دادن و خشک شدن پوست، ایجاد لکه‌های خارش‌دار روی پوست و درد مفصل می‌شود.

بیماری التهابی روده^۲

یک التهاب درازمدت در روده و جدار داخلی دستگاه گوارش است. علائم شامل کرامپ‌های شکم، نفخ، اسهال خونی، تهوع و یبوست است. دو نوع اصلی IBD وجود دارد. الف) بیماری کرون که یک التهاب مزمن است و می‌تواند به هر نقطه در دستگاه گوارش از دهان گرفته تا روده بزرگ آسیب بزند، ب) کولیت اولسراتیو که نوعی التهاب درازمدت روده بزرگ محسوب می‌شود.

بیماری ادیسون

این اختلال زمانی ایجاد می‌شود که غدد فوق کلیوی قادر به تولید کورتیزول و الدوسترون کافی نیستند. بیماری ادیسون به کاهش فشار خون، خستگی، سرگیجه در هنگام ایستادن، افت قند خون، کم‌آبی بدن، فقدان اشتها، تهوع و تیره شدن رنگ پوست منجر می‌شود.

دیابت نوع ۱

دیابت نوع ۱، دیابت ملیتوس وابسته به انسولین نیز نامیده می‌شود. این بیماری خودایمنی زمانی ایجاد

بیماری‌های خودایمنی یکی از پیچیده‌ترین بیماری‌ها از نظر تشخیص و درمان هستند. این بیماری‌ها زمانی ایجاد می‌شوند که سیستم ایمنی بدن به سلول‌های سالم بدن حمله می‌کند.

1. NIH 2. IBD

کارکنان حوزه سلامت باید با توجه به شرح حال بیمار فرد را پس از بروز علائم بر اساس سطوح نظام ارجاع به پزشک ارجاع دهند و حساسیت لازم در مراجعان را جهت مراجعه بموقع به پزشک ایجاد کنند تا بتوان از تشدید بیماری در آینده پیشگیری کرد.

عوامل خطر بیماری خودایمنی

بیماری خودایمنی می‌تواند مشخصاً همه مردم را مبتلا کند، اما برخی عوامل وجود دارند که خطر ابتلا به این بیماری را افزایش می‌دهند. این عوامل عبارتند از:

- * **ژنتیک:** تحقیقات نشان می‌دهند که داشتن تاریخچه فامیلی بیماری خودایمنی یک ریسک فاکتور قوی در این مورد است.
- * **جنس:** زنان در مقایسه با مردان بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری‌های خودایمنی قرار دارند. محققان در مورد علت موضوع مطمئن نیستند اما عوامل هورمونی یا این واقعیت که در زنان گرایشی به داشتن سیستم ایمنی نیرومندتر به چشم می‌خورد ممکن است در این مورد نقش داشته باشند.
- * **سن:** اختلالات خودایمنی اغلب در بزرگسالان جوان و افراد میانسال بروز می‌کنند.
- * **نژاد و قومیت:** بومیان آمریکا، لاتین تبارها و آفریقایی - آمریکایی‌ها معمولاً به میزانی بیشتر از سفیدپوستان دچار بیماری‌های خودایمنی می‌شوند.
- * **عفونت‌ها:** اگر یک فرد دارای زمینه یا استعداد ژنتیکی دچار انواع خاصی از عفونت‌های ویروسی یا باکتریایی شود، احتمال ابتلای وی به یکی از بیماری‌های خودایمنی در آینده افزایش خواهد

می‌شود که میزان تولید انسولین در لوزالمعده کافی نیست یا اصلاً انسولینی در آن تولید نمی‌شود که نتیجه این وضعیت از کنترل خارج شدن قند خون است. علائم دیابت نوع ۱ شامل تکرر ادرار، تشنگی بیش از حد، فقدان انرژی، تاری دید، گرسنگی و تهوع است.

ویتیلیگو

ویتیلیگو اختلالی است که با کاهش رنگدانه یا ایجاد لکه‌های بزرگ فاقد رنگ در پوست مشخص می‌شود. این تغییر رنگ بیشتر در افراد دارای پوست تیره رنگ محسوس است.

بیماری هاشیموتو

اختلالی است که باعث بروز التهاب در غده تیروئید می‌شود. به مرور زمان این بیماری میزان تولید هورمون تیروئید را کاهش می‌دهد. علائم در این بیماری شامل افزایش وزن، خستگی، افسردگی، خشکی مفاصل و افزایش حساسیت نسبت به سرما است.

بیماری گریوز

بیماری گریوز نیز به تیروئید آسیب می‌زند، اما بر عکس بیماری هاشیموتو بیماری اخیر باعث افزایش شدید میزان تولید هورمون تیروئید می‌شود. علائم شامل کاهش وزن، اضطراب، لرزش دست، بالا رفتن فشار خون و تعریق است.

لوپوس اریتماتوز سیستمیک

لوپوس اریتماتوز سیستمیک طیفی از اختلالات مشخص شده با التهاب پوست، مفاصل و در مواقع شدید، التهاب دستگاه‌های داخلی است. علائم شامل درد مفصل و عضله، راش، خستگی و تب است.

لوپوس اریتماتوز سیستمیک

یافت. اگرچه دلایل پشت این ریسک روشن نیست، تحقیقات در مورد بررسی نقش عفونت‌های پیشین بر ریسک سیستم ایمنی ادامه دارد.

تشخیص بیماری خودایمنی

از آنجا که بسیاری از بیماری‌های خودایمنی علائم مشابهی دارند، تشخیص آن‌ها اغلب اوقات چالش برانگیز است. تشخیص این بیماری‌ها گاه ممکن است سال‌ها زمان ببرد زیرا علائم آن‌ها با یکدیگر مشابهت و همپوشانی دارند.

بیماری خودایمنی به طور معمول حول محور سیستم ایمنی و آنتی‌بادی‌های تولید شده توسط این سیستم متمرکز است. در نتیجه، تشخیص این گروه از بیماری‌ها مستلزم آزمایش برای آنتی‌بادی‌های اختصاصی است. شمارش کامل سلول‌های خون ممکن است برای اندازه‌گیری میزان گلبول‌های سفید و قرمز خون انجام شود. وقتی سیستم ایمنی در کوران مقابله با چیزی به سر می‌برد تعداد سلول‌های قرمز و سفید خون از سطوح نرمال منحرف می‌شود. تست‌های دیگر می‌توانند تعیین

کنند که آیا هیچ التهاب غیر معمول در بدن وجود دارد یا خیر؟ التهاب علامتی است که نسبتاً در میان تمامی انواع بیماری‌های خودایمنی شایع است. این تست‌ها شامل آزمایش پروتئین واکنشی C و تست میزان رسوب‌گذاری اریتروسیت است.

این نکته مهم است که فرد بلافاصله پس از بروز علائم به پزشک مراجعه کند. اگرچه ممکن است علائم همیشه ناشی از بیماری‌های خودایمنی نباشند، بهترین کار تعیین تکلیف سریع با آن‌ها است تا اینکه فرد بخواهد منتظر تشدید علائم شود.

درمان بیماری خودایمنی

درمان بر اساس نوع اختلال ایجاد شده متفاوت است. برای مثال دیابت نوع ۱ با درمان انسولین سر و کار دارد. بیماری ادیسون نیازمند درمان جایگزینی هورمون استروئیدی است. بیماری سلپاک با خودداری از مصرف غذاهای حاوی گلوتن مدیریت می‌شود. ارتريت روماتوئید با درمان فیزیکی و استفاده از داروهای ضد التهابی سرکوب ایمنی، مدیریت می‌شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به این که بسیاری از بیماری‌های خودایمنی علائم مشابهی دارند، تشخیص آن‌ها اغلب اوقات چالش برانگیز بوده و تشخیص آن‌ها گاه ممکن است سال‌ها زمان ببرد. با توجه به موارد یاد شده کارکنان حوزه سلامت باید با توجه به شرح حال بیمار فرد را پس از بروز علائم بر اساس سطوح نظام ارجاع به پزشک ارجاع دهند و حساسیت لازم در مراجعان را جهت مراجعه بموقع به پزشک ایجاد کنند تا بتوان از تشدید بیماری در آینده پیشگیری کرد.

- منابع:
- 1 Autoimmune statistics [Fact sheet], (n.d.). Retrieved from <http://www.aarda.org/autoimmune-information/autoimmune-statistics/>.
 - 2 Lebwohl B, et al. (2015). Celiac disease and non-celiac gluten sensitivity. DOI: 10.1136/bmj.h4347
 - 3 Lerner A, et al. (2015). The world incidence and prevalence of autoimmune diseases is increasing. DOI: 10.12691/ijcd-3-4-8
 - 4 Ritchlin CT, et al. (2017). Psoriatic arthritis. DOI: 10.1056/NEJMra1505557
 - 5 Stiemsma L, et al. (2015). The hygiene hypothesis: Current perspectives and future therapies. DOI: 10.2147/ITT.S61528

به این موضوع امتیاز دهید (۱ تا ۱۰). کد موضوع ۱۰۲۲۴. پیامک ۳۰۰۰۷۲۷۳۱۰۰۱. نحوه امتیازدهی: امتیاز- شماره مقاله. مثال: اگر امتیاز شما ۸۰ باشد (۱۰۲۲۴-۸۰)